

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Külső-monostortutca 18-19. sz.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr., 2-ször 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. blyegdíj.
Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Vogelnél (Wollzeile 9. sz.).
Pesten: Zeisler M. hirdetés felvételi irodájában (grosse Feldgasse Nr. 30.)
Nyilttéri cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délbén.
Előfizetési ár:
egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Pest, ápril 20. 1868.

(D.) A magyar nemzet megérte az alkotmányos jog gyakorlásának azon jogát, a mely a valódi önkormányzat s állami élet kiváló biztosítója; megérte azt, hogy, mint minden más parlament államokban az évi budget a képviselőház elé terjesztetett, s az állam bevételei és kiadásai felett maga a nemzet határozi.

Ezen alkotmányos jog nálunk régi törvények írott malasztjain alapszik ugyan, de nem levén a parlamentáris rendszer minálunk ekkorig honosítva, a rendszer budget sohasem képezte országos tanácskozásaink tárgyát, az adó és ujoncz-megszavazás-jog minálunk kifejtetlen maradt évszázadokon át, s az országos háztartás költségei sohasem voltak rendszerbe szedve és szabatosítva, az adó mindig csak a honvédelem recens szükségére, vagy hadi segédelmekre szavaztatott meg oly költségvetés, melyet a fejlett államok rendszeres házartása megkövetelt, most került legelőbb a magyar törvényhozás elé, s a valódi parlamentarismus korszaka most veszt nálunk teljesleg kezdetét.

Igaz, hogy az első költségvetés az adózás azon nemeiben, melyek húsz évi absolutismus alatt divatoztak, valami jelentékenyebb reformot nem mutat fel, belátó észszel ez átmenti években senki sem is követelhetette; de maga a budget-megszavazási-jog gyakorlatának inaugurációja már akkora pecsétje eddigi jelentékeny politikai vívmányainknak, hogy e joggyakorlat maga képes minden politikailag gondolkodni tudó fő előtt meghazudtolni azon jayveszklő honmentőket, kik azzal akartak a közönségnek tetszeni, hogy kicsinyeljék a kiegyezkedés horderejét, gyanúsítsák a nemzet jobbainak kitartó küzdelme által eszközölt s bölcs mérséklet által érvényesíthetett vívmányait.

A nélkül, hogy ezuttal a budget tetteiről általános szempontokból szólnánk, néhány észrevételt specialisabb erdélyi érdekünkhöz képest kísértünk meg.

Kétségtelen az, hogy általában azáltal, hogy az önkormányzattal e fontos jognak is birtokába jutottunk, adózásunk kényszerintétebb csikarásának útja be van zárva, s midőn láttuk az utóbbi években Ausztria áldozatját évenként 50—60 millió deficittel szaporodni, a mely minden lehető anyagi fejlődésünknek s ezzel elmulasztott adóképeségünk productiójának elnyelésével fenyegetett, most örvendő tapasztalhatjuk, hogy ezen damoclesi kard többé nem lebeg fejkünk felett, Ausztria bajlódjék és küzdjen meg saját deficitjeivel, nekünk, habár a quota megállítása 3—4 milliónyi deficitet reméltünk, ma relative deficitünk éppen nincsen, sőt ha a rendes és rendkívüli szükségleteket a rendes és rendkívüli fedezettel összehasonlítjuk, a mint ezt a miniszteri munkálathat közreadott mérleg mutatja, tiz millió fölösleg mutatkozik, vagy is 10 millióval nagyobb összeg áll ez évben a kormány s törvényhozás rendelkezése alatt, mint a menyit a rendes és rendkívüli szükségletek fölött összege igényel. Igaz, hogy e fölösleg nem rendszeres jövedelem, ebbe jön a közös actívából ránk eső 8 millió, az adóhátralékokból fennmaradt 6 millió a vasúti kölcsön 30 millió összege s más hasonló, a melyek részint időszerű összegek, részint nem mind egyszerre realizálhatók; s a mit rendes folyó jövedelemnek s rendes folyó kiadásnak tekinthetünk, itt egy millió 887,000 frt deficit mutatkozik, ez azonban csekély összeg ahoz, a mi deficit az utóbbi húsz év alatt évenként reánk tolatott, s nem éri fel azt sem, a menyit utóbbi tárgyalásaink a vélemények kitálatása helyeztek.

Természetesen az adók eddigi nemein lényeges könnyítések nem történtek; de ki tagadhatja miképp eredmény az, hogy az eddig évenként mutatkozott nagy deficit nem fenyeget, s a rendkívüli jövedelem alatt nincs is deficitünk, a mi 1,887,000 frtnyi deficit pedig a rendes bevételeknél s kiadásoknál mutatkozik, mi az a birodalom másik felének nagy és jelentékeny deficitjéhez képest. A ki csak e számokat összehasonlítja, nem mondhatja, hogy az osztrákok rászédtek vol-

na a kiegyenlítésben, sőt kénytelen elismerni, hogy az absolutismus rossz gazdálkodásának súlya sokkal inkább esik Ausztriára, mint reánk.

Szóljunk azonban közvetlen dolgainkról. Erdély nem panaszkodhatik e budget szemlélésénél a miniszterium mostohaságáról, sőt köszönettel kell elismernie, hogy sem szükségéből nem volt, sem annak átmenti nehezebb körülményeit nem ignorálta.

E meggyőződésre jövünk, ha a kimutatásnak, csak egyes, ide vonatkozó tételeit is megfontoljuk.

A kik a mi körülményeink nehézségeivel komolyan s korábbi idők óta foglalkoznak, vissza fognak emlékezni Simon Elek honfiktársunknak egy alapos adatokkal szerkesztett beszédére a kolozsvári utóbbi ad hoc gyűlésen, melyben az erdélyi urbéri kárpót-lás fenyegető arányát adóképeségünkhez kimutatta, s melyből kiválólag indokolta, hogy az unio Erdélyre nézve életkérdés, oly életkérdés, mely nem a magyaré, de minden ott lakó néptörredéké, mert a nagy deficit elnyelni fenyegette minden lehető anyagi emelkedésünket.

Ime e deficit súlya most a közös királyságra esik, melynek az erdélyi földterhermentesítési munkálatot 1,680,000 frttal kell fűdöznie, szinte annyival a mi a rendes deficit, s a mint a földterhermentesítési munkálattal végrehajtatik, ezen szükséglet 2 millióra fog emelkedni.

Fontosnak tarthatjuk azt is, hogy az egyenes földadó, mely a magyarországitól 9%-al különbözik, tekintetbevéve Erdély nehézkörülményeit, mely szerint sem hasonló piacokkal, sem forgalmi eszközökkel nem kérkedhetik, in statu quo hagyatott, s e szerint a mi földadónk a jó catastralis jövedelem 13 százalékát teszi, míg a magyarországiaké 21 százalékot. Természetes, hogy mi ezt maradandó rendszabálynak szintén nem óhajtuk, mert a fejadónak onnan is el kell maradnia, a mit a birtok s vagyon kellő adóztatása helyettesíthet, azonban ezt csak a föld-s házbirtok productivabbé tétele után követelhetni, s míg hazánk forgalmán s gazdaszatán jobb lendület nem lesz, minden ily adóemelés annyit volna, mint fölvehetetlen összegek megállapítása. A miniszterium teljes fölfogást mutat e szükségünk körül, midőn legelső budgetébe egy Erdélyben alakítandó gazdasági tanintézet költségét 29,000 forintot fölvet. Agriculurái fejlődésünk sarkkérdése egy ily tanintézet mintagazdasággal összekötve. A közlekedés érdekében is élénk mozgalom felett a kolozsvári s fehérvári vasút által, mely utóbbinak segélyezésére ez évben szintén 300,000 forint van a budgetbe fölvéve.

A miniszterium Magyarországra nézve jelentékeny reformot hozott be, midőn az egész királyságban a sőt az eddigi 7 forint 60 krról 5 frtra szállította le. Ily nagy reformnál igen nehéz provinciális kivételt tenni, mindamellett Erdélyben a só jelenlegi árán változtatás nem történt, miután ugy képviselői körökben, mint az irodalom terén fel-szólalásokban e kérdés kellőleg fejtegetve lön.

Nincs kétségünk abban is, hogy Erdély azon vidékein, hol a kis üsteli pálinkafőzés a nép keresetmódjához tartozott, az 5 erdélyi vedreseknél nem nagyobb üstökkel pálinkafőzés onnan lesz kivételképp engedélyezve, a mint ez 1500 csikszéki kérelmező kérvénye alapján már közigazgatási úton is ottan engedélyezve lön.

És köszönettel kell hogy fogadjuk a miniszterium kegyeletes megemlékezését, azon történelmi forró emlékek által megszentelt s a classicus építészeti remek maradványai közé tartozó építészeti emlékeinkről is, melynek megvédésére lapunk hasábjain annyiszor volt meleg szózat emelve. A miniszterium nem késett e nemzeti ereklyét legelső alkalommal is védeni a pusztulás ellen, s nagy Hunyadi kedves hagyománya, a vajda-hunyadi vár, meg lesz mentve a végpusztulástól, miután annak helyreállítására az országos budgetben 50,000 frt van felvéve.

A haza oly nehéz, oly korlátozott körülmények közt is, melyet a múlt pár évtized nehéz csapásai hagyományoztak át reánk, s melyekből kibontakozni békés pár évtized

s nemzeti egyetértés, polgári szorgalom, anyagi s szellemi előretörékvés szükségeltetnék, e nehéz körülmények közt is elég részvétet tapasztalhatunk Erdély irányában, mit még fokoz annak megfontolása, hogy az ottani ideiglenes szervezés fennmaradása mellett csak megyei törvényszékeinkre is fél milliónyira rugó összegnek kell a budgetben szerepelnie.

A kik komolyan tudnak számot vetni Erdély nehéz anyagi és szellemi körülményeivel, a kik meg tudják fontolni, hová jutottunk volt egykoron, és hol állunk most; azoknak nyugodt lélekkel adhatjuk bírálatát azon politikai magatartást és felfogást, melyet az erdélyi követek csaknem egész összessége s az irodalom terén lapunk rendületlenül és hiven követett. Halkkal, de biztosan fogunk haladni előre, vívmányaink rendre fejlődnek az idők méhéből. Eszelösködés és szélsőség nem határoz minket, a kik pozitív tényekkel, adott körülményekkel s biztos reményekkel, s ezek összegében öntudatunkkal s hazafi kötelességeinkkel számolánk.

Kolozsvár, ápril 21. 1868.

Néhány héttel ezelőtt örömmel közöltük volt, hogy a helybeli ifjuság — lelkes közbenjárók és pártfogók közreműködésével — dalkört alakítottak, mely szép pártolásnak és előmenetelnek örvend; megemlítők volt egyuttal, „hogy bár az annyira szükséges kereskedelmi ifjuság egylete is mielőbb létrejönne, s oly buzgó közbenjárókra és pártfogókra találna.”

Ezen óhajításunk némileg teljesült, ma ismét örömmel közölhetjük már azt, hogy a hónapok óta kezdeményezett „kereskedelmi ifjuság-egylete” e hó 19-kén ténylegesen megalakult. A hirdett közgyűlésen szép számmal megjelent fiatalság előtt felolvastatván a megerősítést nyert alapszabályok, az egylet megalakultnak nyilvánított, a megalakult egylet egyhangulag és szavazás útján is Bogdán István urat választotta meg elnökéül, ki is azt — halmaz teendői mellett is az ügy tekintetéből — szíves volt elvállalni, minek méltán örvendhetni, mert ismerve Bogdán úr buzgalmát és tevékenységét, hiszszük, hogy e szükséges és hasznos ügyet is pártolni és elősegíteni fogja, s befolyásánál fogva oda fog hatni, hogy ezen egylet, mely arra van hivatva, hogy a kereskedői ifjuságból jeles, értelmes és szakképzett kereskedőket képezzen, hivatásának kellőleg megfeleljen.

Az egylet jelenleg csekély összeggel rendelkezhetvén, csak néhány lapot járathat, de később minden jobb s szaklapot járathat, s igyekezni fog jó és hasznos könyveket is beszerezni, bizonyosan több buzgó pártolóra fog találni, ki leendő könyvtárát hasznos könyvekkel szaporítja, pár szíves ajánlatról már tudomásunk is van.

Az egyletben időnként felolvasásokat is fognak tartani, a kereskedelmi szakra vonatkozó és történelmi tárgyakból; ezen felolvasásokra is nyertek már szíves közreműködőket, e felolvasások mindenesetre érdekesek és tanulságosak lesznek, s hiszszük, hogy abba örömmel fog résztvenni minden tanulni szerető ifju.

Most nincs egyéb bátra, mint buzgó és lelkes pártolás mind az ifjuság, mind pedig a főnök urak által, s ez, reméljük, meg is lesz mindkét részről, az ifjuság pártolni fogja, mihelyt átérti, hogy ez egy oly hely, melyben magát szabad idejében hivatásához méltónak képezheti, s igyekezet s ismeretek szerzése által idővel valódi kereskedő s mivel ember lesz, a főnök urak szintén fogják pártolni, mert hiszen ők is érzik s tapasztalják, hogy mily szükséges a koral haladni, s mennyire szükséges a fiatal ágból nemes gyümölcsöt termő törzst nevelni.

Az egylet ujonnan megválasztott igazgatói is mindent meg fognak tenni, hogy ez egylet mind a pártolást megérdemelve, mind pedig hivatásához méltón megfeleljen. *) N.

Országgyűlési tudósítás.

A képviselőház ülése ápril 17-kén.

A mult ülése jegyzőkönyve hitelesítettvén, — Elnök bemutatja az időközben beérkezett iratokat:

Kautz Gyula olvassa a központi bizottság jelentéseit a gödöllői uradalom megvétele stb. s a magyar kir. pénzügyminiszter készített pénzek stb. iránt.

*) Üdvözljük a kereskedelmi ifjuság egyletét, s szeretnénk kívánnunk működéséhez. Szerk.

Következett jelentése a képviselőház osztályai-ból alakult közp. bizottságnak a pénzügyminiszter által a magyar kir. pénzügyminiszter készített pénzek alakja, belértéke és súlya iránt beadott törvényjavaslat tárgyában.

Elnök: Ki fog nyomtatni, s mikor szét lesz osztva, a t. ház tárgyalási napot fog kintzni.

Törvényjavaslat
az egyenes és közvetett adóknak az ideiglenesen elfogadott rendszer szerinti további érvényéről.

Miután a miniszterium az államköltségvetést előterjesztette és a közterhek minden nemeire nézve szintén törvényjavaslatokat terjesztett az országgyűlés elé, és mindezekre nézve az 1867. XVIII. t.-cz. 2. §. értelmére törvényhozási intézkedések fognak a jelen ülészek alatt létrejönni, ennél fogva rendeltetik, hogy

1. §. A mennyiben ezen intézkedések a fennemlített t.-cz.-ben kitűzött határidő alatt, ugyint f. évi május hó 1-ső napjáig létre nem jöhetnek, az egyenes és közvetett adók, ugyszinién az állam-egyedáruságok az ideiglenesen elfogadott rendszer szerint, f. évi érvényben maradnak, a mennyiben a törvényhozás ez időközben másképp nem intézkedik.

2. §. Az államköltségvetés megállapításának idejéig a pénzügyminiszter az 1867. XVIII. t.-cz. szerint fogja mind a közigazgatási, mind a közös költségeket továbbra is folyóvá tenni.

Lónyay Menyhért,
pénzügyminiszter.

A képviselőház ülése ápril 18-án.

Napirenden van a törvények kihirdetésére, a kereskedelmi és iparkamarákról szóló törvényjavaslatok tárgyalása.

A miniszterek közül jelen vannak b. Eötvös József, Gorové és Horváth Boldizsár.

A jegyzőkönyv hitelesítése után a törvények kihirdetéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása veszi kezdetét, melyet a ház általánosságban s a részletes tárgyalás alkalmával is rövid vita után elfogad. A vitában Babes, Papp Zsigmond és Székács vettek részt.

A törvényjavaslat a központi bizottmány módosításaival együtt változatlanul elfogadtatik.

Ezután az ipar- és kereskedelmi kamarákról szóló törvényjavaslat vétetik fel, melyet Radich Ákos jegyző olvassa, míg a központi bizottság e javaslatra vonatkozó módosítási indítványait Kerkapolyi K. előadó olvassa.

Tisza Kálmán kezdi meg a vitát a baloldal részéről, s kijelenti, hogy a miniszterium törvényjavaslatát a tárgyalások alapjául nem fogadhatja el, azért indítványozza, hogy halasztassék el e törvényjavaslat tárgyalása mindaddig, míg az ország minden részéből összehívandó, s az iparosok és kereskedelmi férfiak által választandó képviselők-ből álló enquette meg nem hallgatattik.

Gorove miniszter felel Tisza Kálmán el-lenvetéseire.

Gr. Wass Samu tesz még észrevételeket a törvényjavaslatra, de a többség általánosságban elfogadja a javaslatot.

Törvényjavaslat az egyenes adókról.

I. FEJEZET.

Az egyenes adók kivetéséről és behajtásáról.

1. §. Az egyenes (direct) adók után az eddigi szabályok szerint kivetett pótlékok, névszerint: a rendkívüli hadi pótlék, országos pótlék és földterhermentesítési pótlék, az adóketvétést, valamint az adó-zók eligazodását is föltette nehezítvén: a kivetés és kezelés egyszerűsítése végett, Magyar- és Erdély-országra nézve a következő szabályokban oly módon és arányban állapítatik meg az adókules, hogy abban az eddigi pótlékok már befoglaltatnak, és csak a földterhermentesítési adórész jelöltetik meg külön; Horvát- és Tótország törvényhozásának érintetlenül fentartva maradván országos adópótlék kivetésére való joga.

2. §. Az adók kivetését és behajtását a pénzügyminiszterium közegei, a törvényhatóságok és községi előjárók közreműködésével az eddigi szabályok szerint eszközöndik, a mennyiben ezek a jelen törvényezik következő szakaszaiban változást nem szenvednek.

3. §. Azon külön rendszabályokat és utasításokat, melyeket a kivetés és beszedés részleteire nézve e törvényezik rendeletei igényelnek, a pénzügyminiszter fogja kiadni, s azokat egy törvényhatóságok bizottságai, mint egyes tisztviselői és a községek előjárói kötelesek személyes felelősség és kártérítés terhé alatt az 1868. évi

törvényezik . . . §-a értelmében pontosan végrehajtani.

4. §. Az egyenes adók az 1868. évi . . . törvényezik . . . §-a szerint tizenkét egyenlő havi részletben fizetendők. Az adózó fel végrehajtási eljárás terhe alatt köteles minden részletet a hónap első napjától számítandó tizenöt nap alatt az illető pénztárba előre beszedeltetni.

5. §. Minden adóösszeg után, mely a lejárat napján be nem fizetett, az 1868. évi . . . törvényezik . . . §-a értelmében hat százalékos kamat jár az államkincstár javára.

6. §. Adókövetés ellen intézett felszólamlás az adóbehajtást fel nem tartóztathatja. A befizetett adó azonban, ha egészen vagy részben illetéktelenül volt kivétel, a felszólamlás iránti végzés tartama szerint visszafizetettik, vagy az adózó más tartozásába számítottatik.

7. §. A telek- és házadó a birtokot terhelvén, eső vagy bírói elárverelés esetében, az utolsó három évi adóhátralék minden más teher előtt elsőbbséggel bír.

8. §. E három éven túl terjedő hátralékokra nézve az állam csak bekebelezés által biztosíthatja elsőbbségi igényeit.

9. §. Az adótörvények és szabályok áthágásai bírsággal büntetendők. A kincstár szándékos megrövidítésének, eltitkolásának és kijátszásának, valamint valótlan bemozdításoknak bírsága 1—4 annyi, mint a megrövidítésnek kitett összeg. Ha ez nem tudatik, a bírság lehet 1—500 frt. Kisebbségi áthágások (megrövidítési szándék nem forogván fenn) 1—100 frttal büntetendők. Az előbbiekre illetékesek a jövedéki bíróságok, az utóbbiakra az adókövetést intéző hatóságok. Az utóbbi esetben azonban joga van az érdekelt félnek 14 nap alatt a végzést, birtokon kívül, a jövedéki bírósághoz fellebbezni.

10. §. Azon áthágás, melyért az illető a vétke cselekmény, vagy mulasztás napjától számítandó három év alatt kérdőre nem vonatott, büntetés tárgya többé nem lehet.

II. FEJEZET.

A telekadóról.

1. §. A telekadóra vonatkozó eddigi szabályok érvényben maradnak, a mennyiben a következő szakaszokban változás alá nem esnek.

2. §. 1868. évi egész évre kivetendő telekadónál a fennálló földadósorozati munkálatokban kimutatott egész évi tiszta jövedelemnek Magyarországon állami és országos adó fejében 21, földtehermentesítési adóként 9, összesen tehát 30; Erdélyben pedig állami és országos adó fejében, úgy mint eddig, 13, földtehermentesítési adó fejében 9, összesen tehát huszonkét százaléka vétetik adózási kulcsul.

3. §. Horvát- és Tótországban úgy a törzsadóra, valamint az országos pótlékra és a földtehermentesítési pótlékra nézve az eddigi kulcs alkalmazandó.

4. §. Az eddigi adómentességek és az e részben való szabályok fenttartatván, fölmertnek még a telekadó alól az országos vagy közhatósági kezelés alatt álló tudományos, közhasznú és jótékony intézetek céljaira szolgáló kerteik.

Rannicher Jakab beszéde.

(A képviselőház április 7-én tartott ülésében.)

Van szerencsém, de egyszersmind kötelességem is, három komolyabb tartalmu kérvényt beadni, s azért, ha a t. ház megengedi, bátorkodom a tényállásra rövid előadásban némi világot vetni. (Halljuk!)

En és szász elvtársaim e teremben eddigelé hallgattunk, nem annyira a nyelv nehézségei miatt, melyekkel ugyanis még küzdünk, mint inkább azon fontosabb okból, mivel az államjogi kiengesztelés tárgyalások menetében beleegyeztünk és őszinte hazafiai örömmel üdvözlöttük azoknak eredményét, mely a koronázás ünnepélyes cselekvényére vezetett.

Mi a király, legkegyelmesebb urunk, esküjével megerősített törvények alapján állunk és szilárd hűséggel ragaszkodunk azokhoz, mert meg vagyunk győződve, mennyire tételezi fel az alkotmányos szabadság szilárdítását mindenekelőtt azt, hogy az ország népei, bárminő pártokra oszlanak is, egy-akaratl el fogadják, tisztelik és szeressék az alkotmányt magát, mint saját létünk közös alapját. (Helyeslés.)

Hallgattunk egyébiránt azért is, mivel hogy a felelős kormány nagyon tisztelt férfiai a szabadság alapjára helyezvén és a kiengesztelés üsvényén haladni eltökélvén magukat, mindjárt kezdetben, a mi Erdélyt és a szász nemzet helyviszonyait illeti, még akkor is, midőn a kormánynak ezen országra nézve a szabad kád minden felelősség mellett mégis mindig igen ruganyos meghatalmazása adaték, előtűnt aggodalom oka még nem létezett, különösen miután a nagyon tisztelt igazságügyi miniszter úr nyilvános ülésben megnyugtatólag ilyképpen nyilatkozott vala:

„A kormány tudja, hogy a jelenleg Erdélyben fenálló közigazgatási és törvénykezési rendszert halomra dönteni a közrend megzavarása nélkül nem lehetne; ezért a kormánynak eredeti szándoka az volt: e kérdést elhalasztani mindaddig, míg a kormány időt vehet magának, az erdélyi viszonyokat

részletesen tanulmányozni, s ekkor volt a kormánynak szándéka Erdélyre nézve külön határozati javaslatot a ház elé terjeszteni; a kormánynak nem állott szándékában e célra a háztól külön felhatalmazást kérni, de elfogadta a szerkesztés a módosítványt azért, hogy éppen magát Erdélyt megnyugtassa.

Miután azonban ezen újabb módosítvány némely oldalon nyugtalanságot volna képes gerjeszteni, a kormány nevében nyíltan kijelentem, hogy e felhatalmazást a kormány semmiesetre nem veszi oly értelemben, és nem fogja úgy gyakorolni, hogy az akár a kedélyeket felingerelje, akár a közérdeket, a közrendet ott felzavarja.

E megnyugtató kijelentés és a kormány tapintatosságát eljárása általában sok aggodalmat oszlalt szét az országban, és sokaknak kedélyeit, kik a viszonyok új alakulását bár nem bizalmatlansággal, mégis közönytől nézték, az újra viszszeresített alkotmánynak, mint egy jobb állami és társadalmi élet előfeltételének őszinte barátaiá tette.

Annál érzékenyebben kell sajnálnom, hogy a t. ház elé való első fellépésem panaszaikkal és sérelmekkel van összekötve, panaszokkal, melyek a szász nemzet egyetemének, N.-Szeben városának képviselőtestülete és Segesvár igen is tiszteletreméltó polgárai nagyobb számának részéről azon kéréssel emeltetnek, hogy orvosoltassanak e sérelmek.

Tudva van, hogy a belügyminiszter urnak felterjesztésére az alkotmány szerűleg élethossziglan választott és megerősített szász nemzeti comes váratlanul ez évi február hó 8-án kelt legfelsőbb határozat folytán hivatalától felmentetett és a törvényhozásnak ez állás betöltése iránt további intézkedések helyébe egy ideiglenes nemzeti ispán neveztetett ki; holott ily esetben, míg új választás történik, a törvényes gyakorlat szerint Szeben városának polgármestere a szász comesnek alkotmányos helyettese.

Ez képezi tárgyát az előttem fekvő kérvényeknek, melyek beadásával a szebeni választókerület követeli meg vannak bizva.

Mióta Erdélyországban a szász nemzet azon több százados szép népjognak örvend, hogy élén választott comes állt; a történet csak egyetlen példáját ismeri annak, hogy egy alkotmány szerűleg élethossziglan választott comes saját kérésén kívül nyugalmi állapotba helyeztetett volna. De ez is csak 1774-ben, tehát oly időben történt, midőn, valamint ez Erdélyben, fájdalom, többször fordult elő, minden törvényesség ellen nem az alkotmány értelmében, hanem az állam-mindenhatóság parancsai szerint kormányozták az országot. Ezen esetre tehát ma a törvényesen kezeltetett szabad alkotmányos állam nem vonatkozhat csakugyan nem lehet.

Ezen ügy azonban nem személyi, ez jog- és alkotmányügyi, és mint olyan, annak horderejében a szász nemzet, mint politikai nép egyediségnek fennlétére valódi életkérdés.

Erdélyben a német gyarmatosok, kiket II. Géza magyar király teljes polgári szabadság biztosítása mellett hívott az országba, elválva és elszigetelve egymástól, már közel voltak azon veszélyhez, hogy majdnem teljesen elvesztették szabadságukat. A magyar korona pedig erőteljes népi létét akarva a birodalom határain, ezen okból II. Endre magyar király az 1224. évi ismert szabadságlevelével által, mely a szászoknak aranybulla, az egyes gyarmatjárásokat egy nemzetté fűzte össze és annak élére a szebeni comeset helyezte főnökül. E hivatal és méltóság tehát oly régi, mint maga a nemzet, és vele együtt hat századon túl fenntartott mai napig.

Kezdetben a nemzeti comes kinevezése a sz. korona felségi joga vala, míg Hollós Mátyás király, a nép és polgárok nagy barátja, a szebeni polgárokat azon joggal adományozta meg, hogy királybírájukat és pedig életének tartamára, ők maguk válasszák meg, ki mint ilyen, egyszersmind a nemzet comesa, s később a fejedelmi tanács tagja is vala.

Ez 1404-ben történt. Azon időtől fogva a comesi hivatal választási hivatal maradt, maga a választási jog pedig országos törvények, államszerződés és fejedelmi eskü által legünnepélyesebben megerősítve, végtel 1845-dik évben decz. utolsó napján kelt legfelsőbb leirat által, mint a nemzetnek belügye, különös megállapodás folytán újra akképpen határozott meg, hogy a választásban a szétföld valamennyi kerületei is résztvegyenek.

Voltak ugyanis e változó idők folyamában egyes esetek, midőn e jogot sem tartá tiszteletben a kormány. De valahányszor történt legyen is ez, ily jogsértés ellen nem csak a szebeni polgárság, s vele az egész nemzet szólalt fel, hanem mindig minden egyes esetben a főkörmányszék, és az országosan összegyűlt karok és rendek is férfiasan felléptek egy szabadság megóvása mellett, mely nem csupán a szász nemzet, hanem az ország sarkalatos jogaihoz századokon át tartozék és tartozik ma is.

Azért, ha néha a kormány a választás mellőzésével saját teljes hatalmából kinevezte a szász comesot, oly eljárás mindenkor országos sérelemnek tekinteték. Bármily más kérdésekben, néha keményen vita is, szálltak szembe az egyes pártok, ily esetben mégis mindnyájan egyk valánk, mert jog

jog, törvény törvény marad, meg nem támadható szentély, mely előtt az állam és népeletben minden szilárd elvtől párt hódolva leborul.

Valjon több százados jog azért, mivel hogy néha a hatalom sérté meg azt, kevésbé legyen-e tiszteletreméltó? Éppen Magyarországnak története bizonyítja fényesebben, mint bármely más országé, hogy jog és alkotmány minél gyakrabban és csökönyösebben támadtaték meg, annál magasra emelkedék e legdrágább népjavak értéke a nemzet szívében, úgy, hogy a hatalomnak valamennyi megtámadása nem gyengítése, mint inkább belterjű, erkölcsi erősödése vala a megsértett jognak.

Ugy állván a dolog, könnyen felfoghatni, milyen rázkódott a benyomás, melyet a felelős kormány ezen eljárása a szász nép tulnyomó többségére, azon körülmény pedig, hogy egyáltalában a választási jog kérdésbe vonatott, az egész nemzetre minden pártszínezet-különség nélkül tett. Aligha található egyes szász hazafi, ki a nemzeti comes választási jogát néma belenyugvással odaáldozná, mert a legutolsó kunyhóig mindenkinek éreznie kell, miként e jog a nemzetnek, mint zárt egységnek, feumaradásával oly szilárdul össze van kötve, mint az épület boltozatával a zárkő, mely boltozat, ha kitörnének, minden pillanatban önmagától romba dőlhet. Pedig összeroszkodott építményekkel, szétszaktatott, foszlányokba elittint népekkel nem leszen segítve az államon.

Oly időt élünk, melyben az államférfiai megfontolásoknak, fájdalom, csak igen sokat a szenvedélyek felgerjesztése követeléseivel kell küzdenie; midőn egyes pártok előtámadkodva, egy vagy más irányban céljaik követésében magukat minden eszköz által érvényesíteni törekednek, holott a törvényt régi tapasztalása tanúsítja, hogy ott, hol a szereplők vagy maguk hiszik legerősebben lebegtetni a népvélemény zászlóját, vagy azt másokkal elhitetik, az igazság gyakran legkevésbé sem található.

Azon elvtől vezetve, hogy a képviselőt, mint ilyent, kötelessége teljesítésében semmi sem gátolhatja, miután magamra vállaltam, hogy a hozzám küldött törvényeket beadjam, bátorkodom kérni: hogy a t. ház ezeket azon választmányhoz utasítani sziveskedjék, mely Erdélynek Magyarországgal való egyesítésének törvényes keresztülvitelére célzó munkálakot bízott meg, és pedig annival inkább e választmányhoz, mivel ez, legalább tudtomra, még egyetlen egy ülést sem tartott, holott igen kíváncs és szükséges volna, hogy az unio fontos ügye a közhaza javára és az érdekelt népek valódi megnyugtatóására a torage utján, nem pedig a szabad kéz segélyével, vagy mellesleg a lett dolgok hatalma által valahára maradandóan intézessen.

Levelezés.

Dézs, április 8. 1868. — Miután azon népzajongás valódi oka, mely Dézsben márcz. 28-án történt, a „M. P.“-ban elferdítve van leírva, van szerencsém becses lapjában elfogulatlan hűséggel írni meg a történeteket.

Az egész Dézs városi néptölgassz kőszabiren alapuló félreértésből származott. Ugyanis:

Folyó 1868. márcz. 15-kén a dézsi kisedő ápolónő 11 éves fejletlen leánykáját esti 9—10 óra között, valaki ártatlanságától akarta megfosztani.

Az ápoló özvegy nő felkérte Turbucz Ferencz kisedővő, a leányka elbeszélése folytán, kikutatni azon úri egyén kiletét.

Végezetre a kőszahir Pál Gerő patvaristára kezdett nehezűlni.

Ezen ifju ártatlansága érzetében felindulva a méltatlan rágalmazáson, a nélkül, hogy valaha Turbuczal találkozt, vagy beszélt volna, s őtet a rágalomról felkérdezte volna, Keresztosi Sándor s Fodor Károly ügyvéd által márcz. 27 kén lovagias elégtételre hívta fel.

Turbucz tudatta, hogy Pál Gerőt nem ismeri, vele soha nem beszélt, róla semmi rágalmat nem mondott, soha meg nem sértette, tehát párbajnak nincs helye, keressen az ifju lovagias elégteltet a törvény sorompói között.

Mind hiában, a küldöttek nem tágitottak s a kisedővőre reá erőszakolták, hogy nékie Pál Gerővel meg kell verekedni.

Utoljára Turbucz ezen ügyet márcz. 29-kén d. u. 2—6 óráig elhalasztani, akkor, becsület-bíró-ság elibe terjeszteni, ily bírákúl Véér Györgyöt és Bíró Sándort felkérni, elhatározta.

Történt azonban, hogy márcz. 28-kán d. e. communitás-gyűlése volt, melyben ezen méltatlan megtámadást elősorolván Turbucz Károly, a polgárság közt nagy ingerültséget okozott, s közkívá natra azonnal betiltatott a párbaj, s ezen határozat Pál Gerőnek komolyan tudtára adatott.

Ugyane nap d. u. 5—7 óra között a dézsi műkedvelők a ref. iskola javára, szini előadási próbát tartottak a kisedővőda nagy termében, hová sugól Pál Gerő is felkérgetett.

Ezen ifjat többen figyelmeztették az értelmes osztályból, hogy miután Turbuczot kihívtá párbajra, ne menjen éppen a Turbucz szállására az óvódába, mert az őssze dézsi polgárság, kiknek kisedőik éppen a Turbucz ápolása alatt vannak, s kivel a nép legnagyobb része rokonias kapcsolatban van, ezen kihívás miatt erősen fel van

boszankodva, s könnyen félreértésre adhat megjelene alkatmat.

Azonban Pál Gerő a baljóslok törpe szavaira nem figyelve, egy 6 töltényű revolvert zsebébe tett, többeknek megmutatta, s egy pár polgárnak nyilvántotta, hogy majd elbárik ő a gaz rágalmozóval.

E nyilatkozaton a polgárok megdöbbenek, Pál Gerőt ürügyekkel kísérték, s miután a szini próbáról semmit nem tudva, 7 óra tájban megláták Pál Gerőt a Turbucz lakába sebesen berohan-ni, elordították magukat az utcán, a Malaton- és Bors utcán iszonyu kiabálás, ordítás, egy kevés idő alatt mindenek kiáltották: „Turbuczot lövik agyon, ne hagyjuk, halál a gyilkosra!“ férfiak fával, pálcával, az asszonyok kötőjüket teletöltött kövekkel szaladtak az óvoda felé.

Turbucz az előkelőbb polgárokkal lakszobájában beszélgetett, a választó-polgárok öröm poharat ittak abbeli örömlükben, hogy a párbajnak vége lett, s Turbucz az ököljog fegyverétől megszabadult.

Azonban hirtelen meghallva az utcai ordítást, rémülve szaladnak az udvarra, a midőn látják, hogy a nép tör be az óvódába Pál Gerő nevét kiáltozva; Turbucz a hátulsó ajtóra szalad s kiált: az istenért, uraim, asszonyaim! meneküljenek, szadjanak, mert jön a boszús polgárság!

Egy percz alatt a szinpad tűres lett, minden műkedvelő eszeveszetten rohant merre lehetett, Adorján, a dézsi kántor, mint tábornok, hajdonfővel szaladt haza, Gyárfás, a rendőrtanácsos, kiáltotta: ne fusson tábornok úr, mert veszve a csata.

Menekülni csak Pál Gerő nem volt képes, mert ő, midőn a sugólyukból kingrott, s revolverét előkapta, megragadtatott, a pisztoly kezéből kitépetett, élete végveszélyben forgott, s csak is a két Turbucz testvérek erőfeszítésüknek köszönheti, hogy elszaladtatott s a vészből menekülhetett.

Tagadni nem lehet, hogy a nép felette dühössé vált, s miután megtudta, hogy Pál Gerő Krémer kereskedőhez menekült, háza elibe ment s követelte kiadatását, s csak a nép kedveltebb szónokainak, jelesen Szász Antal városi polgárnak sikerült éji 10—11 órakor a nép tömegét szétszlatni.

A mai napon Pál Gerő teljes egészségnek örvend, semmi baja, Turbucz vele ma Szamosújvárt találkozt, barátai jobbot szorítottak, mindketen elismerik, hogy soha egymással nem beszéltek soha egymást meg nem sértették, megsérteni sem akarták, keblök mélyéből megbocsátanak egymásnak, s az egész esemény, mely szinte életáldozatba került, s mely m. e. 3000 felbőszült polgár ragadtott túl a törvényes korláton, csupa tréfás ijesztésből származott félreértésből eredett.

És már ennyiből áll a dézsi, azon borzasztó esemény, mely a „M. Polgár“-ban úgy van leírva, hogy amur azon, hogy Turbucz még maig sincs befogva.

Uraim! Turbucz Ferencz a dézsi kisedővő, egy a dézsi polgári körből fölemelkedett jeles irodalmi férfi, ő a dézsi kisedővővődt úgy vezeti, mint senki más e hazában; ő nemcsak az apák és anyák gyöngö csecsemőit ápolja, hanem azok anyagi jóléte s ezáltal az egész város fölvirágzására hatást gyakorol s lélekből munkál.

Turbucz Ferencz egyedül állította fel Dézs városában a kisedő-pénztárt, s ma is egyedül ő forgatja, mint annak lelke, szelleme, a 156—166 ezer fira emelkedett tőkét.

Turbucz Ferencz, politikai elveinél fogva, testől, lelkétől a jobboldalhoz tartozik, s mint ilyen, a törvények tiszteletére lelkesíti a népet; ő az iskolában, a piacon, a kaszinóban, egyaránt hű apostola az igazságnak, s épp ezért ellenségei a pénzüpeczek s egy-két baloldalista. Érdemes hazafi ő, mocskotalan lélekkel, a kit nincs semmi ok bezártni s száját belakatolni.

És most ítélje meg a t. olvasó-közönség, hogy a leirt esemény félreértés-e, vagy szándokos csend-zavarás? vétség-e vagy polgári büntény?

KÜLFÖLD.

DUNAFEJEDELEMSÉGEK. A moldovai zsidó-tildőzésekkel valóban nem tudhatni, hányadán vagyunk. A párisi izr.-egylet ápril 12-éről levelet intéz a „Journal des Débats“ szerkesztőjéhez, melyben fenntartja az üldözésekről szóló hírek hitelességét. Egy Jassyban apr. 5-kén kelt levelet mutat be, mely felemlíti, hogy a híres törvényjavaslat után gyorsan következtek a tények s azokat röviden vázolja. De e levél hozzátesszi, hogy a francia kormány a zsidók biztosítására vonatkozó lépéseket tett s a francia külügyi hivatalnak az izraelita alliance elnökéhez intézett következő levelet küli:

„Páris, ápril 11.

Uram! A külügyér megkapta azon levelet, melyben ön vele közlé a jassy-izraelita község távstüggönyét, az 500 izraelita családnak Bakau moldvai kerületből szándékolt kitérésére vonatkozólag. Midőn ön a miniszter figyelmét először irányzá hit-sorsosainak hasonló eljárások feletti panaszára, sietett Moustier marquis a bukaresti és jassy-i francia ügynököknek eljárásuk iránt utasításokat adni, miknek folytán ő a román kormány részéről határozott nyilatkozatokat és biztosítékokat nyert, me-

lyek folytán teljes oka van binni, hogy az izraeli-ták iránt hozott közigazgatási rendszabályok, melyek ellen kikelt, megszüntetvék, s hogy nem kellend többet a román kormányt az ő hitsorsosainak nyújtandó biztosítékért háborgatni.

A legközelebbi napokban jelentett bakauai eset egy a román kormány, mint a hercegség területén létező lapok által visszavonatot egész határozottan, miért is binni kellett, hogy nem történt meg az eset. Azonban ön levele, s az ahhoz mellékelt táv-sürgöny aggodóvá tévők a minisztert, hogy hátha mégis nem való ama rendelet visszavonása, miért is engem megbízott, hogy tudassam önnek, miként ő bukaresti ügyünköt távirati uton utasítá, hogy lehető legtüzetes értesítést szerezzen magának az események felől, hogy a miniszter azon helyzetbe jöhessen, hogy meghatározhassa, mily további lépések lesznek teendőik. Fogadja stb.

Saint-Vallier gróf.

Mindezek ellenében a román kormány határozottan tagadja a zsidó-üldözési hírek valódiságát. Különben a tények kipuhatólására b. Eder ausztriai konzul már tett lépéseket, melyeknek eredménye lett, hogy Francia-, Poroszország s Anglia képviselői közt és közte teljes egyetértés jött létre. April 13-án báró Edert táviratilag értesíté a jassy-i osztrák képviselő, hogy 70 bakauai zsidó elűzetett, s a triesti tűzkár elleni biztosítás épületére 30 lövés történt. April 14-én a konzulok collectív iniciatívában egyeztek meg, a fejedelemtől teendő lépésekre vonatkozólag. Azonban a román kormány mind e tényeket kétségbevetta. A lüvöldözések nem igazak. Csak két, zsidó által lakott ház ablakát verték be. A kiköltözésre való kényszerítés sem igaz; csak olyan zsidók hagyták el községeiket, kik szerződéseik megújítását nem tudták kivinni. A legújabb, april 16-diki táviratok hasonlólag kétségbevonják a dolgot.

FRANCIAORSZÁG. A francia senatorok lapja sürűn hozza a bizalmas közléseket. S minthogy e tekintetben már jól értesült hírből áll, a közvélemény szereti cikkeiket inspiráltnak tekinteni, még azokat is, melyek nem származtak felsőbb sugallathól, hanem azon körből, melynek alkalma van magasabb régiókkal érintkezni. Az ily cikkek rendszeren a helyzet eltakarására, vagy felderítésére szoktak szolgálni: de ezt kitalálni nem tartozik a könnyebb feladatok közé.

Most, midőn annyi lap harci riadót fűt, a „France” a láthatár fekete felhőit figyelemreméltóknak sem tartja.

Közelebről a háború lehető okait vette vizsgálat alá:

Poroszország területi növekedését,
a schleswigi kérdést,
Dél-Németország függetlenségét, s
a keleti kérdést.

Egyik kérdésben sem lelte fel a gyűnyagot.

A viszony Berlin és Páris közt, ha egy perczre a luxemburgi esemény által megzavartatott is, most a legkisebb, mert Poroszország diadalai után sem engedte magát ezek által elkábítani, hanem teljes mérsékletet tanúsított.

A schleswigi ügyben egy hatalom sem ajánlkozott intervencióra. Az ügyet az érdekelt kormányok tárgyalják s valószínűleg kielégítőleg fogják megoldani.

Poroszországot megállíták a majnai határnál a szerződések s a déliek patriotismusa.

A keleti aggasztó hírek pedig légből kapotaknak bizonyultak.

Ime egyik kérdés sem nyújt aggályra alkalmat, s ha van is fekete pont a láthatáron, az inkább tisztult, hogysem homályosult.

A „K. Közlöny” magán távirata.

Pest, ápril 22. (Este.) Mult éjen született főhercegnő tiszteletére ma kivilágítás, holnap ünnepély a budai vártemplomban, szombaton fényes keresztelő.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A fellegrvár ágyuinak dörgése jelenté ma reggel a várt örömdetes cseményt, a királyi csecesmő világra jöttét. 21-szer hangzott el az ágyuszó, jelezvén, hogy az ujnoszlott leány.

— A közös pénzügyminiszter egy törvényjavaslatot küldött meg a képviselők házána, mely szerint a miniszter felhatalmaztatik 12 milliónyi új váltópénzt veretni, a régi váltópénzt a forgalomból kivonni és ezen ügyben a magyar pénzügyminiszterrel egyezséget kötni.

— A magyar kir. pénzügyminiszter által kinevezettek: A) A kolozsvári királyi adó-és vámbivatalhoz, pénztárnokká: Benel János; ellenőrré: Kütler Nándor; I-ő osztályu hivatalistekké: Rödiger Armin és La Borda János; II-od osztályu hivatalistekké: Veranneman-Wartervliet Ágoston, Herrmann Antal és Signorino György; III. osztályu hivatalistekké: Günther József, Popp Samu és Datkó Gyula, végre díjas-gyakornokokká: Incze Lajos és Tóbiás József. B) A nagy-szebeni kir. adó- és vámbivatalhoz, pénztárnokká: Pfaff János; ellenőrré: Schwarz Frigyes; I-ő osztályu hivatalistekké: Kyrichich József és Hiemes Fri-

gyes; II-od osztályu hivatalistekké: Czekelius József, Molnár Frigyes, Melankovics Hidvégi Kún Antal, Hank József és Möckesch Frigyes; III-od osztályu hivatalistekké: Theil Mihály, Zhorszky Károly és Schuster Gyula; végre díjas-gyakornokokká: Iklandi György Pál. C) A brassói kir. adó-és vámbivatalhoz, pénztárnokká: Tsukly Gusztáv; ellenőrré: Hornung Lajos; II-od osztályu hivatalistekké: Erős János, Irk Lajos és Gutt János; III. osztályu hivatalistekké: Gencsy József; végre díjas-gyakornokokká: Schachovszky Károly.

— Iszapalaka közsege (Alsó-Fehérmege), mint a „H. Z.” hallja, a hatóság ellenét, mely célját csendörök segélyével sem elérhetvén el, K. Fehérvárról két szakasz katonaságot kért.

— Szászvároson a napokban nagy égés volt. 16 ház és 7 csűr égett el. — Brassóból hasonlóan jelentékeny égésről irnak.

— Nagy-Szebenből Siaguna érsek folyó hó 16-án Pestre utazott, hogy az országgyűlési tárgyalásokon részt vegyen, s a legmagasb királyi gyermek keresztelésén jelen legyen.

— Klapka György 16-án érkezett Aradra, s mindenekelőtt azt a helyet látogatta meg, hol a 13 vértanu kiszenvetett. Az „Aradi L.” szerint a kivégeztetés helyén, Vass István, az aradi honvédegyet alelnöke fogadta a tábornokot s intézett hozzá üdvözlő szavakat. Erre a tábornok körülbelül így válaszolt, hogy: „Valamint eddig a haza, a nemzet jóléte, boldogítása lebegett mindig szemem előtt, egy ezután is — s ezt e szent helyen fogadja — mindenét, életét kész feláldozni ott, hol mindnyájunk boldogulásáról van szó.” — Ezután áthajtatott Aradra, hol a roppant tömeg a legzajosabb éljenekkel fogadta. Alig hogy beszállott a „fehér kereszt” vendéglőbe, a nagy sokaság már is látni kívánta, s ezen óhaját többször a leghangosabban nyilvánította is. A tábornok végre kilépett az erkélyre s körülbelül így beszélt a tömeghez: „Nagyon köszönöm önöknek csekélyégem iránt tanúsított eme rokonszenvét, szíves vendégszeretetét. Édesen esik ezuttal meggyőződnöm arról, hogy Aradváros lelkes lakóiban még mindig rendíthetetlen az a hazaszeretet, mely a 48-iki események alkalmával önöket az elszántság, feláldozás és kitartás példányképeivé tette.” Szavait dörgő éljenek követték. Este 8 óra után fátylasmenet volt tiszteletére.

— Fényes esküvő folyt le a mult hétfőn. Boul-Schauenstein lovag, lovassági százados vezette oltárhoz városunk egyik kedves, szelleműs hölgyét, Nagy Johankát, főkörmányszéki tanácsos Káali Nagy Elek leányát. Gr. Péchy Manó kir. biztos és hg. Rohan lovassági ezredes voltak a násznagyok.

— A honvédségély alaphól legközelebb a következő erdélyiek részeltettek: Schmidt Albert honv. őrnagy Brassóban, Papp Elek honv. tized. K.-Vásárhelyt, Knibel Alajosné öz. Kolozsvárt, Rakosi János honv. hadnagy Szászvároson, Bakcsi Ádám h. őrmester Ettfalván, Csizsár Domokosné öz., Dániel Jánosné öz. Kolozsvárt, Horváth Gergely h. köztitéz Tövisen, Konecz György őrnagy öz. Kolozsvárt, König Lipót hadbiztos öz. Dézen, Juhász József alezredes Csik-Somlyón. A nyolczadik utalványozásnál pedig a segélyzendők közé felvették a következők: Adler Szeverin szászados, lakása Szamosujvár. Asztalos Józsefné sz. Kósa Julia, köztitéz özvegye, I. Fogaras. Balogh Sándor, köztitéz, I. Erzsébetváros. Brendasi Basil, főhadnagy, I. Naszód. Bernád József (József) köztitéz árvája, I. Nagy-Enyed. Bernád Péter (József) köztitéz árvája, I. N.-Enyed. Baka Lajosné szül. Török Amália, század. öz., I. Kurta-Patak, (Háromszék.) Barta Károlyné szül. Szász Ág., közt. öz., I. Fogaras. Barta István közt., I. Harasztoson, (Aranyosszék.) Bologa Vaszi, közt., I. Kövend, (Aranyosszék.) Bartha Dénesné, szül. Lengyel Kl., közt. öz., I. Bágyon, (Aranyosszék.) Csutak Mihály, közt., I. Fogaras. Czecz István, szászados, I. M.-Vásárhely. Csizsek Mátyás, tizedes, I. M.-Vásárhely. Dombai (Dombecker) Tamás, őrnagy, lakása Nagy-Szeben. Dési Dánielné, sz. Horváth Mária, közt. öz., I. Felvincz, (Aranyossz.) Göde István, számvető-hadnagy, I. M.-Vásárhely. Gürgényi Jánosné szül. Kerekes Zs., közt. öz., I. M.-Vásárhely. Horváth Pál közt., I. Felvincz, (Aranyosszék.) Kemplán Juon, közt., I. Szamosujvár. Kóbori József, közt., I. Felvincz, (Aranyossz.) Kovács Ignác, őrnagy, I. M.-Vásárhely. Konrád János közt., lak. M.-Vásárhely. Komáromy Samuné, sz. Csorba Zs., tűzmerter öz., I. M.-Vásárhely. Loschdorfer János, karnagy, I. M.-Vásárhely. Lisovszky József, altiszt, I. Sinfalva, (Aranyossz.) László István, közt., lak. Felvincz, (Aranyossz.) László Ferenczné született Lasády Sár, közt. öz., I. Felvincz, (Aranyossz.) Lamár Teréz (András), őrmester árvája, I. Felvincz, (Aranyossz.) Licsken Samuné sz. Zakariás Mária, szászados öz., I. M.-Vásárhely. Mármay Márton, közt., I. Szamosujvár. Máté Elek, közt., I. Kövend, (Aranyossz.) Nagy János közt., I. Erzsébetváros. Nagy Erecenz, közt., I. M.-Vásárhely. Orbán Mihály, hadnagy, I. Bereczk. Ötves Istvánné született Miczi Ernő, közt. öz., I. Bágyon, (Aranyosszék.) Kövendi Papp János, közt., I. Nagy-Szeben. Pozsonyi Lajosné szül. Sándor Kl., őrmester öz., I. Nagy-Enyed. Pap Ferencz, közt., I. Nagy-Sz.-Miklós, (Aranyossz.) Simon István, tizedes, I. Fogaras.

Weisz Zsigmond, tábori zenész, lak. Nagy-Enyed. Várad József, közt., lak. Szamosujvár.

— Egy kis korrajz. Egy királyhágóntuli jobbára németajknak által lakott városban történt — ez a korrajz. A város utcáin egy idegen járt fel s alá, s kereste a riskása-utczát. Nem tudván eligazodni, egy szembe jövő urhoz fordult, ki tetőtől talpig magyar öltönyt viselt. — Engedelmet kérek, ha alkalmatlankodom; nem méltóztatnék engem a riskása-utczába igazítani? szólította meg a szembe jövőt az idegen. A feszes magyar úr látatolag nagy zavarba jött s válasza ez volt: — Ech versthon nicht engerisch. Az idegen megnézte magyarját, s egy bocsánatkéréssel tovább kereste a riskása-utczát, Nemsokára egy divatruccsal találkozik, kinek öltönyén még egy mákszemnyi magyar jelleg sem volt, mert „civilizált” öltönyt viselt. Ettől természetesen német nyelven kérdezte a riskása-utczát. S a kérdeztől csakugyan nyert is kielégítő feleletet a legszebb — magyar nyelven. A vidékről bearándokolt úr nagyon elcsodálkozott a történeten. Pedig hát semmi egyéb egy kis — korrajznál.

— Rendkívüli üngyilkossági eset fordult elő városunkban a mult szombaton. Szenkovics István III-od éves jogász rögzött gyomorbajban szenvedvén, azon eszme fogamzott meg agyában, hogy tán hamarabb meggyógyul, ha az orvos által rendelt egész labdacsof egyszerre beveszi. Be is vette, mire oly kinok kezdtek győrtörni, hogy majdnem önkivületi állapotában, semminemű fegyver nem levén kezűgyben, egy ivópoharat szétört és annak éles darabjával oly metszést tett torkán, hogy rögtön orvosi segély sem menthette meg, és még az nap este kimult. Temetése hétfőn történt az összes kolozsvári tanuló ifjuság közrészvétele mellett.

— Hallatlan eljárásról értesülünk Szeged városa előjárói részéről — írja a „Hazánk”. Mint multkor említettük, Szeged is el van árasztva lázító proclamációkkal, melyek ellen a hatóság magától nem intézkedvén, a belügyminiszter szigorú rendeletet bocsátott a polgármesterhez, hogy a lázító iratok terjesztését meggátolja és az illetőket rajtaérés esetében elfogassa. Mit tesz azonban a polgármester, főkapitány és főbíró társaival: hűsvét hétfőjén a rendelt szöveget a dobos által szó szerint kihirdeteti; a nép persze szeme közé nevetett, s most már az van elérve, hogy a szétszórt ezernyi proclamatio közül egyet sem lehet kézbe kapni s a hatóság összesen 1, mond: egynek jutott birtokába, a többi pedig, míg előbb ingyen osztogatták, most pénzért is elkél. E botrányos eljárás felzúdult a polgárság józanabb része s odament küldöttségileg az előjárókhoz, figyelmeztetni a veszélyre; azon választ nyerték a polgármestertől: „Nem csoda, ha a nép elégedetlen; mindent ígértek, semmit sem adtak neki.” Ezzel minden néven nevezendő hatósági tevékenységnek ez ügyben vége lett.

— (Necrológ.) Simay Gergely szamosujvári polgármester és országgyűlési képviselő a maga, valamint neje: Novák Ernesztina; gyermekei: Irma, János, Klementina- Rozália és Gyula; nagybátyjai: Simay Tivadar és Lukács; nagynéje: Simay Terézia — úgy szintén összes rokonai nevében bánatos lélekkel jelenti forrón szeretett édes atyja Simay Jánosnak élte 71-dik évében, folyó hó 13-án délutáni 3 órakor tüdőorvadás következtében történt gyászos kimúltát. Béke poraira!

— Mint a „Sieb. Bl.” írja, a magyar miniszter tanácsnak e hó 7-kén tartott üléséből egy társulatnak engedélyt adott az Oroszvár-Brassó közötti vasútvonal kiépítésére.

— Az országos magyariparegyesület képviselő bizottsága báró Eötvös József elnöke alatt ülést tartott. Az igazgatósági jelentés felolvasása után igazgatóválasztásra kerülvén a sor, Steinacker Ödön egyhangulag vezérigazgatónak választott. Elnök indítványára határozatba ment, hogy az egyesület országsszerte iparegyletek felállításán működjek.

— Vukanovics a horvát országgyűlés elnöke a regnicoláris deputatio tagjait felszólította, hogy 20-án a magyar fővárosban jelenjenek meg. Zágribban egy új középpárt van alakulóban, a „liberalis”, programja Horvátországnak az 1861: 42. t.-ez.-ben körülírt autonómiáját fentartani, valóban liberalis kormányt kivívni, mely a nevezett belügyekre nézve a horvát országgyűlésnek felelős lenne. A még csak keletkezésében levő párt egyelőre minden tisztviselőt, pensionistát és szolgálatban levő papot kizár magából.

— Atyás közsegeben egy a mult farsang alkalmával tartott menyegzőből a völgegy várátlanul eltűnt, s minden nyomozás dacára sem lehetett őt felfedezni. A szerencsétlen atya semmi áldozatot nem kimélve keresé elvesztett fiát mindent. És eléggé sajnós, hogy e több napi fáradságos utazása közben még kaján gonoszlelkű emberek zsákmányának esett áldozatul. A jóhiszemű atya ugyanis néhány emberrel találkozván, ezek jó fizetés mellett segédkezet ígérének nyújtani az elveszett fölkeresésében, mert — mint mondák a gonoszlelkűek — a fiu nem veszett el, hanem az ördögök által a tengerpartig, s onnan vissza Radnára viletett, a hol most látva változva végzi az ördögök munkáit. A jóhiszemű ember mindezen ámitó beszédeknek hitelt adott s Radnára ment a csalfa emberekkel, kiknek az utbaigazításért 30 fto adott

és saját ködmönét. Persze a gonosz ügyvivők aztán idejekorán ellábtak a szegény ember elől a Radnára való menetel helyett, s a megcsalatott ember új veszteséggel terhelve vigasz nélkül tért haza. Ez esetről azonban egyik közbirtokos úr is tudomást nyervén, a közsegi előjáróságot komolyan felszólította, hogy az elveszett ember föltiltása végett a környékbeli vizekben szorgos kutatásokat tegyen; így aztán sikerült is őt a mult napokban egy folyó vízben megtalálni. A 7 hetes hulla egészen eléktelenült s hajától egészen megvala fosztva. Az orvosi vizsgálat nem mutatott fel semmi tanulelet, mi a tény okaira némi fényt vetne; s erről senki sem képes eligazodni.

— (Beküldetett.) Helyt sz. kir. Kolozsvár városában kormányilag engedélyezett és már megerősített alapszabályoknál fogva, az iparosok által egy betegségben és halálzási esetekben, temettetésre segélyt adó társulat alakuland, melybeni bekebelezésre, mindeu rendű és rangu e városban lakó polgár felhivatik 15 évtől 60 éves korig; alakulási közgyűlése tartatni fog f. évi május havában, a napja falragaszok által léssen köztudomásra juttatva, addig is a bekebelezni szándékozók, a szabály szerinti módozat szerint magokat beirathtják: orvos t. Gspan Károly, iparos Lászlófi Ferencz, ifj. Kalivoda Dénes, Schuller Károly és Tömösvári Miklós uraknál, hol a bekebelezési díjakat is befizethetik 1 fto osztr. értékben. Kolozsvárt, ápril 15-én, 1868.

— Nyílt kérelem az erdélyi reformátusok méltóságos egyházfőtanácsához.

Méltóságos Egyházfőtanács! Hidvégi ref. lelkész, tiszteletes Nagy Sándor úr „Kolozsvári Közlöny” idei 38-dik számában, a sepsi-szentgyörgyi ref. tanodáról közreadott tudósításának ezen szavaiban: „az iskola életében 4 év óta jelenkező körjelek”, oly nehéz vádat sújtott e nyolcz éves zsege tanoda fejéhez, melynek olvasására, e tanítéletet javát szíven hordozó minden becsületes embernek, közel és távolban, mélyen meg kell rendülnie.

Eddigelő szepültlenül megőrzött saját jó hírnevünk is, de leginkább igaztalanul megtámadott tanodánk erkölcsi érdeke s lehető jövője, komoly kötelességünknek teszik, hogy e vád alaposágának mennél nyilvánosabb s mennél szigorubb megvizgáltatását a méltóságos Egyházfőtanácstól, mint az erdélyi református tanodák legfőbb törvényes hatóságától, legalázatosabban kérelmezzük.

Közönségesen tudva van az, hogy e 4 elemi s 4 algyimnasialis osztályból álló tanítélet mellé 300 o. é. forint évi fizetéssel alkalmazott, 8—10 főből álló tanító karnak nemcsak az a feladata, hogy e tanodában évenként tanulni szokott közel 400 főre tehető növendékseregnek köztanórákat adjon, hanem egyszersmind ezen kevés számból álló tanítói személyzet köteles teljesíteni mindazon bennlakási és magántanítói teendőket is, melyekkel a többi testvértanodáknál, az illető osztálytanítókon kívül, még 50—60 felsőbb tudományokat hallgató ifju is foglalkozik. Miből önként következik, hogy e tanodánál a tanítóság hasonlíthatatlanul terheesebb, mint a többi testvér fűtanodáknál; mihez járul még azon mérhetlen nyomorúság is, hogy miután a tanodának bennlakási épülete csak három tanító befogadására elégséges, a többi tanítónak tanítványai-val együtt, egyes városi polgárok házáinál szerteszélylyel kell nyomorognia.

Hogyha már ily nehéz körülmények között az itteni tanítói karnak, rendkívüli erőfeszítése s illetékes helyeken eddigelő soha senki által még csak kérdésbe sem hozott lelkiismeretessége — a helyett, hogy méltányoltatnék, hamis buzgóság álcája alatt lappangó személyes érdekek tekintetéből, minden indokolás nélkül — félreismeretik, gyanúsítatik; hogyha az itteni tanítók — a mi a mlgs Egyházfőtanács előtt bizonyosan még nincs tudva — e tanoda igazgatására nem hivatott egyénekktől, társadalmi téren is, vérig sértő bántalmakkal illetetnek, nemcsak, sőt a tisztá erkölcsiséggel homlok-egyenest ellenkező irányzatok követése, rabzolsgai csúszás-mászásra s alattomos machinatókban részvétre erőszakoltatnak — mint ez a megrendelendő hivatalos nyomozás folytán világosan ki fog derülni — ily körülmények között teljes meggyőződéssel állithatjuk, hogy e tanodához ezután bizonyosan nem a képesebb s munkaszeretőbb theologiae candidatusok, hanem alkalmasint inkább csak azok fognak vállalkozni, a kik más tanodákhoz már nem kellene.

Nem egyedül saját érdekünkért tehát, hanem sokkal inkább e szépreményű ifju tanítéletet lehető jövője s szerencsés továbbfejleszthetése tekintetéből, az előbb említett vád alaptalanságának komoly ki-nyomoztatásáért hódoló tisztelettel esedezünk.

A tanítókari gyűlésből.

Sepsi-Szentgyörgy, 1868. ápril 3-án.

A ref. tanoda tanítói kara. *)

Nemzeti színház.

A mult évi színházi idényből kedvezőleg ismert Kovács Gyula april 13-án „Kean, vagy könnyelműség és lángész” című műben, mint vendég, lépett fel. Játékában, a mult évihez hasonlítva, dícséretes haladást fejtett ki, a minek a közönség

*) A prot. egyh. isk. lap t. szerkesztőségő tisztelettel kériatik e kérelem felvételére. A tanítói kar.

